

Евтимия Манчева
Маргарита Тороманова

3.
КЛАС

КАРТИНЕН ПРАВОПИСЕН РЕЧНИК

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

НА ТРЕТОКЛАСНИКА

SCORPIO СКОРПИО
София

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Българският език.

- Строеж на българския език (преговор) / 6

2. Гласни звукове. Изговор и правопис.

- Неударените гласни; / 8
- А и Ъ в крайна неударена сричка /съществителни имена/; / 10
- А и Ъ в крайна неударена сричка /прилагателни имена/; / 11

3. Съгласни звукове. Изговор и правопис. / 12

- Пренасяне на думи с ДЖ и ДЗ; / 13
- Звучни съгласни в края на думата /съществителни имена/; / 14
- Звучни съгласни в края на думата / прилагателни имена/; / 15
- Звучни съгласни пред беззвучни съгласни; / 16
- Звучни съгласни в средата и в края на думата; / 17
- Озвучаване на беззвучния съгласен „С“ пред звучен съгласен; / 19
- Озвучаване на беззвучния съгласен „Т“ пред звучен съгласен; / 22
- Думи с група съгласни /-СТ, -СТН, -СТЛ/; / 23

4. Корен на думата. Сродни думи. / 26

5. Правопис на думи с представките:

- БЕЗ-, РАЗ-, ИЗ-, НАД-, ПОД-, ПРЕД-; / 28
- С-и ОТ-; / 31

6. Лични местоимения / 35

7. Прилагателни имена с двойно – НН -; / 36

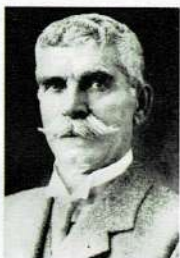
8. Синоними. / 38

9. Различавам сродните думи от синоними и форми на думата. / 42

- Игра „Победител“; / 42

10. Любознателни странички. / 43

Обичам те, българска реч,
звук сладък, най-мил в звуковете,
ту арфа звънлива, ту меч
на майстор художник в ръцете.

Иван Вазов

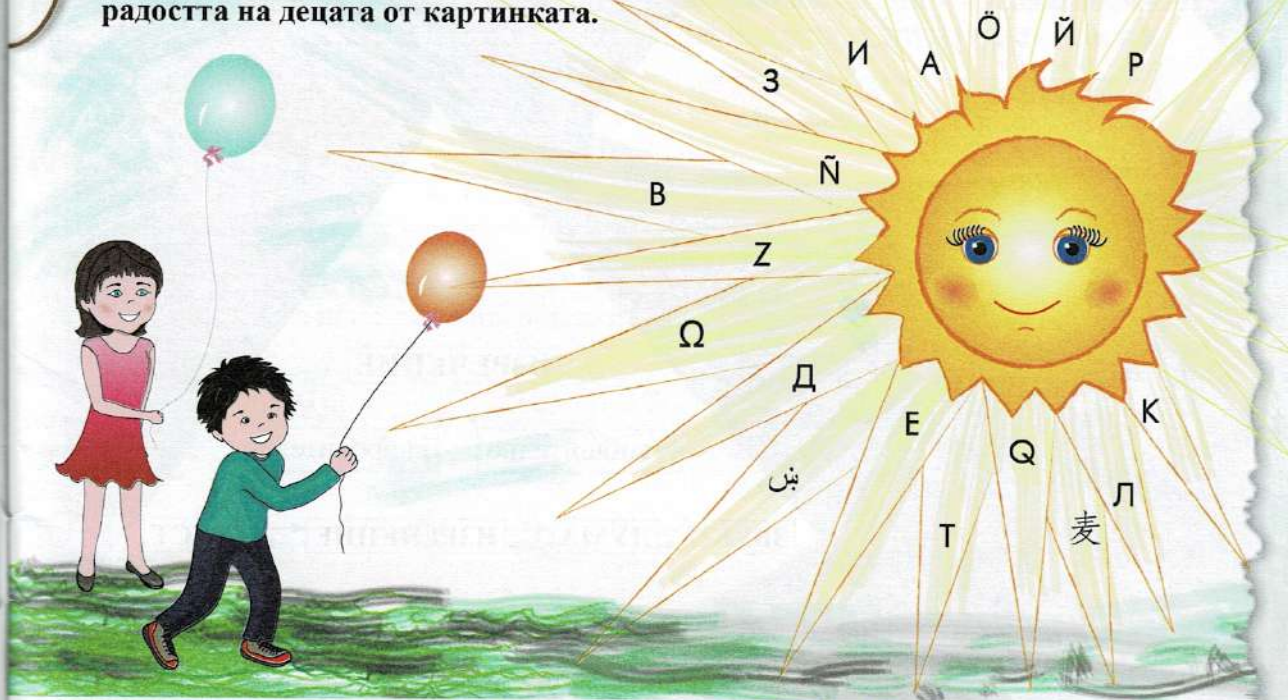
Родна реч, омайна, сладка,
що звучи навред край мен;
реч на мама и на татка,
реч, що мълвим всеки ден.

Ран Босилек

АЗБУЧЕН РЕД

Слънцето обича цялата природа /жива и нежива/ – и грее еднакво за всички. То е украсило лъчите си с букви от азбуките на различни народи. Оцвети само онези от тях, които са от българската азбука. Ако подредиш буквите по азбучен ред – ще разбереш причината за радостта на децата от картинката.

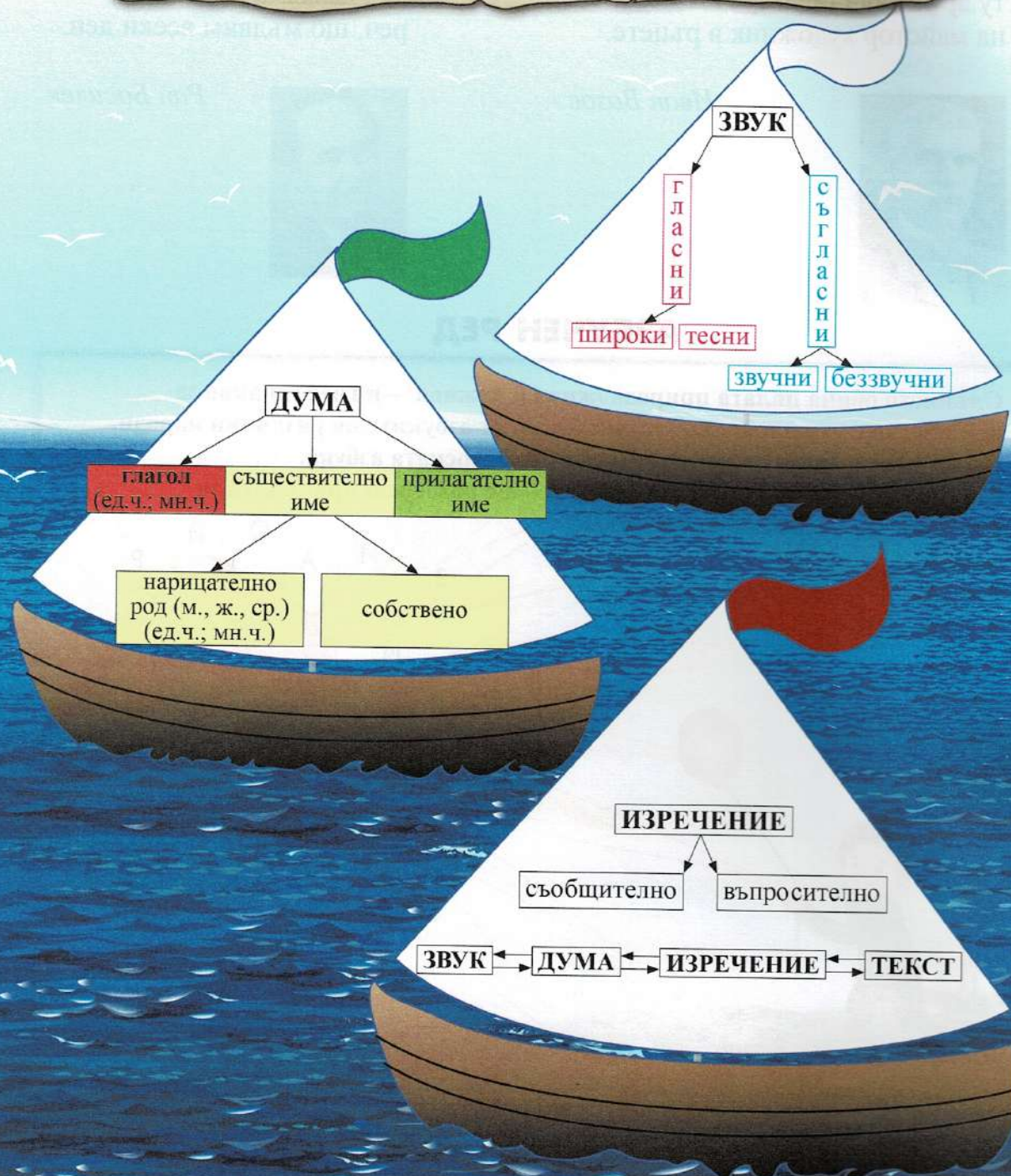

8	5	18	1	3	6	10
			А			

19	17	6	19	9

11	12	1	18
		А	!

СТРОЕЖ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК. /ПРЕГОВОР/

ГЛАСНИТЕ. ИЗГОВОР И ПРАВОПИС

Гласната под ударение
в думата звучи прекрасно,
но в неударената сричка
не се разбира ясно
дали „съмнителната“ гласна
е **широка**, или **тясна**.

Евтимия Манчева

Оцвети думите, които съдържат само широки гласни.
Препиши думите само с тесни гласни.

При изговор на всяка гласна –
от отвора на устата
зависи името ѝ ясно:

широк отвор – **широки** гласни,
но при тесен – мъничък отвор –
гласните са с друго име – **тесни**.

Евтимия Манчева

Към коя врата иска да се насочи всяка от гласните? Покажи със стрелка.

ПРАВОПИС НА НЕУДАРЕНИТЕ ГЛАСНИ

Има думи, в които неударената гласна започва да звучи неясно – ако е широка – като ТЯСНА, а тясната – като ШИРОКА.

Трябва да се упражняваме, и внимателно да различаваме на всяка дума изговора ѝ от правописа.

Така чрез знание и воля
едновременно ще овладеем:
важна техника за: **краснопис**,
съчетан с изговор и **правопис**.

Евтимия Манчева

Съмнявам се коя е правилната буква в неударената сричка на думата. а или ъ	Изговарям и чувам: 	Проверка:	Пиша правилно думата от първата колонка след направената проверка.
б а герѝст ъ 	[б ъ герѝст]	б а гер 	б а герѝст
в а жеиґрач ъ 	[в а жеиґрач]	в ъ жена линия 	в а жеиґрач
зв а нче́та ъ 	[зв а нче́та]	зв ъ н 	зв а нче́та

Съмнявам се коя е правилна- та буква в неуда- рената сричка на думата. О или У	Изговарям и чувам: 	Проверка:	Пиша правилно думата от първата колонка след направената проверка.
гл О хърче У	[гл О хърче]	гл У х 	г У хърче
г О гутка У	[г О гутка]	г У - г У 	г У гутка
зв Е зда И	[зв И зда]	зв Е зден	зв И зда
к О смонавт У	[к У смонавт]	к О смос 	к У смонавт
О рел У	[У рел]	О рльо 	У рел
п Е тел И	[п И тел]	п Е тльо 	п И тел

ПРАВОПИС НА ГЛАСНИТЕ А И Ъ В КРАЙНА НЕУДАРЕНА СРИЧКА (СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА)

Малка тайна ще запомня аз
за съществителните в този час:
Ако на **-АР** и **-АЛ** завършват те,
когато са в единствено число,
но и в множественото число
ако гласната им „А“
не се променя и запазва,
то:
вярното при писане е „А“ –
да запомним винаги това.

Евтимия Манчева

Важно правило това е,
нека всеки да го знае:
Съществителните имена
в единствено число,
завършващи на **-ЪК**,
винаги се пишат с „Ъ“
и в множественото число.

Евтимия Манчева

рѝц**а**р – рѝц**а**ри

бѹх**а**л – бѹх**а**ли

зám**ъ**к – зам**ъ**ци
/ед. ч./ /мн. ч./

Оцвети облаците, в които съществителните имена и в единствено, и в
множествено число се пишат с „Ъ“.

отрязък

признаци

пясъци

камъни

пламък

крясък

призрак

ПРАВОПИС НА ГЛАСНИТЕ А И Ъ В КРАЙНА НЕУДАРЕНА СРИЧКА (ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА)

Прилагателните имена,
завършващи
в единствено число
на **-ЪК**, **-ЪР** и **-ЪЛ**,
ако губят гласна „**Ъ**“
в останалите свои форми –
то в мъжки род, единствено число
задължително се пишат с „**Ъ**“.

Евтимия Манчева

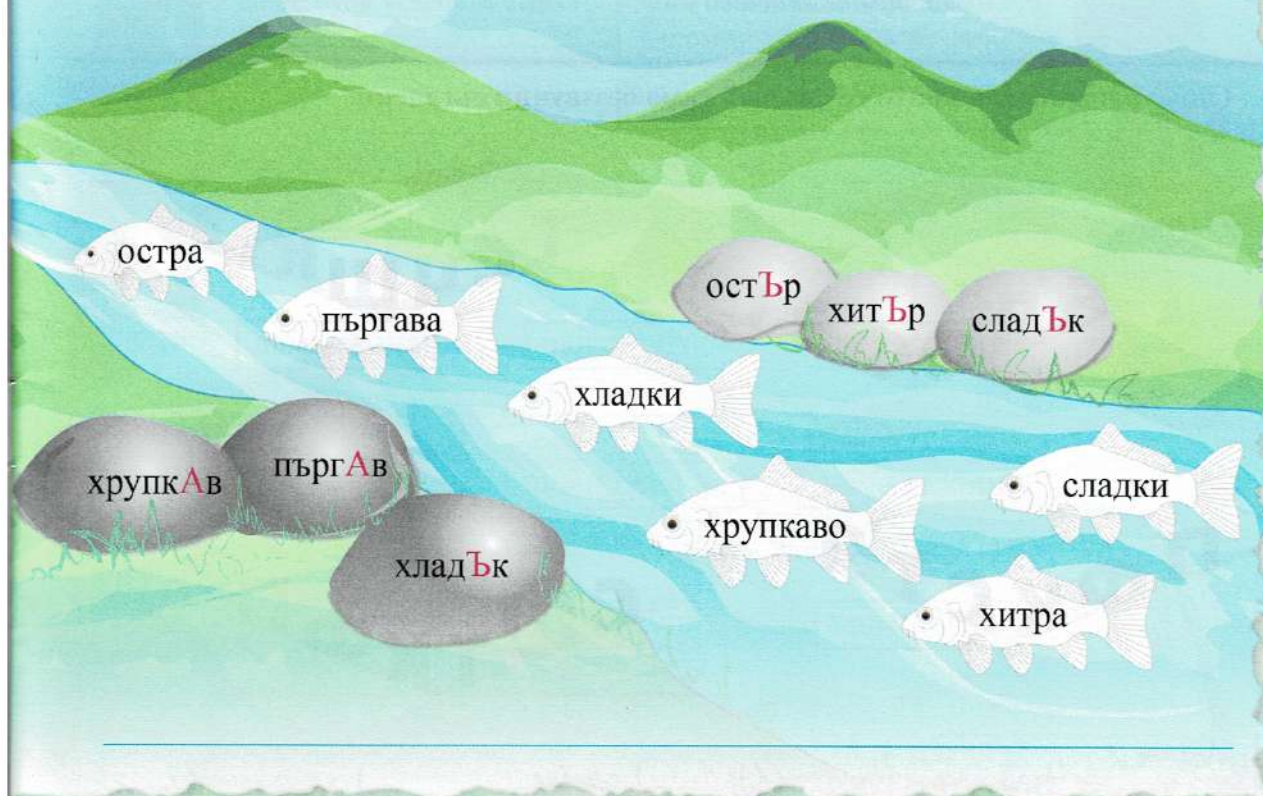
м.р.; ед.ч.

крот**Ъ**к → кротка, кротко, кротки

мъд**Ъ**р → мъдра, мъдро, мъдри

об**Ъ**л → обла, обло, обли

Оцвети рибките, в които написаните прилагателни имена трябва да се пишат с „**Ъ**“ в мъжки род единствено число. Помогни си с дума за проверка от камъните по брега.

СЪГЛАСНИ ЗВУКОВЕ. ПРАВОПИС

Да си припомним от 2-ри клас:

В азбуката наша
има и съгласни.

С глас и шум са **ЗВУЧНИ**,
само с шум – **БЕЗЗВУЧНИ**.

Всяка звучна образува двойка
със съответната беззвучна.

Б – П, В – Ф, Г и К,
Д – Т, Ж – Ш, З и С.

Трябва много да внимаваме
и правилно да различаваме
изговора им от правописа,
за да не грешим при бързописа.

Евтимия Манчева

Оцвети лодките, в които се „возят“ само беззвучни съгласни.

ПРЕНАСЯНЕ НА ДУМИ С ДЖ И ДЗ

- **ДЖ** – като 1 звучен съгласен – **джип**;
- **ДЖ** – като букви на 2 звука /над – **живея**/
- **ДЗ** – като 1 звучен съгласен – **дзън**;
- **ДЗ** – като букви на 2 звука – /над**зъртам**/

Тротинетката ще спечели този от вас, който като използва отговора на Валя и ще помогне на Аля да разбере в кои случаи ДЖ и ДЗ не се делят при пренасяне на съответните думи.

Аля:

– Как да пренеса, кажете, моля ви, не се бавете, думи с **ДЖ** или с **ДЗ** в тях, тъй че при пренасянето да не будя у децата смях!

Валя:

– При пренасяне на думите **ДЖ** и **ДЗ** не се делят и по братски заедно вървят **само ако означават звук един** – запомни добре закона фин.

Евтимия Манчева

джу~~д~~же

джу - дже

тен~~д~~жера

тен - дже - ра

надзъртам

дамаджана

надживели

джамджия

джоджен

джинджифил

джунджурии

надзъртам

маджун

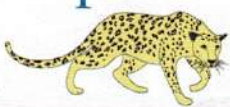
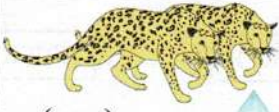
надживяло

ПРАВОПИС НА ЗВУЧНИТЕ СЪГЛАСНИ В КРАЯ НА ДУМАТА (СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА)

Звучните съгласни **Б, В, Г, Д, Ж** и **З**,
намиращи се в думите накрая,
винаги звучат беззвучно.
Думата с проблемната съгласна
променяме **наум** със гласна,
за да чуем много ясно
как звучи проблемната съгласна
в думата с поставената гласна.

Евтимия Манчева

Колебая се коя е правилната буква – на звучната или беззвучната съ- гласна: Б – П; В – Ф; Г – К; Д – Т; Ж – Ш; З – С.	Превръщане на думата в мн. ч.	Пиша вярно думата от първата колонка.
адре $\frac{З}{С}$ 	много адре $\frac{И}{А}$ (два) адре $\frac{А}{И}$ 	адре
лебе $\frac{Д}{Т}$ 	(два) лебе $\frac{А}{И}$ много лебе $\frac{И}{А}$ 	лебе
леопар $\frac{Д}{Т}$ 	(два) леопар $\frac{А}{И}$ много леопар $\frac{И}{А}$ 	леопар

ПРАВОПИС НА ЗВУЧНИТЕ СЪГЛАСНИ В КРАЯ НА ДУМАТА (ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА)

Колебая се коя е правилната буква – на звучната или беззвучна- та съгласна: Б – П; В – Ф; Г – К; Д – Т; Ж – Ш; З – С. м.р.	ж. р. /една/	ср. р. /едно/	мн. ч. /едни/	Пиша правилно думата от първата колонка след направената проверка.
бла $\frac{\text{Г}}{\text{К}}$	бла а	бла о	бла и	бла
вежли $\frac{\text{В}}{\text{Ф}}$	вежли а	вежли о	вежли и	вежли
гор $\frac{\text{Д}}{\text{Т}}$	гор а	гор о	гор и	гор
дра $\frac{\text{Г}}{\text{К}}$	дра а	дра о	дра и	дра
жи $\frac{\text{В}}{\text{Ф}}$	жи а	жи о	жи и	жи
здра $\frac{\text{В}}{\text{Ф}}$	здра а	здра о	здра и	здра

**ЗВУЧНИ СЪГЛАСНИ ПРЕД БЕЗЗВУЧНИ.
ПРАВОПИС**

жера^Вче – жера^Ви

Оцвети падащите листа според легендата:

- Дума с правилната звучна съгласна /жълто/
- Дума с правилната беззвучна съгласна /зелено/

падеШи
покриВи
жираФи
граДове
книЖарница
соСове
блиЗо

жераВи
кръГове
шиШове

ж че
кни ка
ш
покри ка
в ф
гра д че
т
бли з ко
с
пъте ж че
ш

жера в че
ф
со з че
с

- жераВи крьГове
книЖарница
соСове блиЗо

покриВи

граДове

кръГове

шиШове

близо

кръ че

жера че

жира че

со че
с

пъте че
Ш

Ж
Ш ШИШ че
Ш

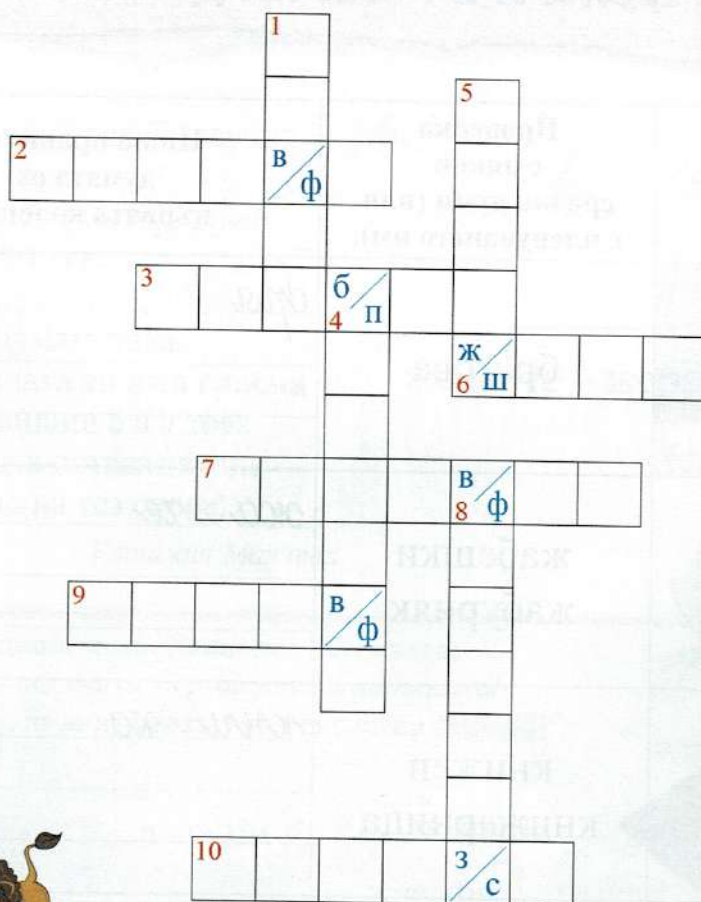
гра че

бли ко

ПРАВОПИС НА ЗВУЧНИЯ СЪГЛАСЕН В СРЕДАТА И В КРАЯ НА ДУМАТА

Дума със „съмнителен“ съгласен звук.	Проверка с някои сродни думи (или с членуването им).	Пиша правилно думата от първата колонка.
бря $\frac{\text{Г}}{\text{К}}$ 	брегова	бря
жа $\frac{\text{Б}}{\text{П}}$ че 	жабешки жабурняк	жа ге
кни $\frac{\text{Ж}}{\text{Ш}}$ ка 	книжен книжарница	кни ка
сла $\frac{\text{Д}}{\text{Т}}$ киш 	сладък подсладен	сла киш
сне $\frac{\text{Ж}}{\text{Ш}}$ ко 	снежинка Снежанка	сне ко
сня $\frac{\text{Г}}{\text{К}}$ 	снеговит	сня

Попълни липсващите букви в кръстословицата.

↓1.

→6.

→2.

→7. Умалително съществително на „охлюв“.

→3.

Синоним на конче.

→8.

↓4. Какво е елечето на Ежко?

→9.

Дума с противоположно значение на „болен“.

↓5.

→10.

ОЗВУЧАВАНЕ НА БЕЗЗВУЧНАТА СЪГЛАСНА „С“ ПРЕД ЗВУЧНИ СЪГЛАСНИ

С Б; С Г; С Д

Когато беззвучната съгласна „С“ се намира пред звучна, **тя се изравнява** по изговор с нея по звучност, но **ВИНАГИ Я ПИШЕМ** като беззвучна.

Изговор:	Правопис:	Упражнявам се да пиша правилно думата от втората колонка.
[збирка]	сбирка	бирка
[збогуване]	сбогуване	богуване
[зборник]	сборник	борник
[збъдвам]	сбъдвам	бъдвам
[зговорна]	сговорна	говорна
[зграда]	сграда	града

Изговор:	Правопис:	Упражнявам се да пиша правилно думата от втората колонка.
[зглобявам]	сглобявам	гглобявам
[зготвям]	сготвям	гготвям
[згорещявам]	сгорещявам	ггорещявам
[зграбчвам]	сграбчвам	гграбчвам
[згреша]	сгреша	ггреша
[згрявам]	сгрявам	ггрявам
[згурия]	сгурия	ггурия
[згъвам]	сгъвам	ггъвам
[зделка]	сделка	гделка

Изговор:	Правопис:	Упражнявам се да пиша правилно думата от втората колонка.
[здиплям]	сдиплям	диплям
[здобряване]	сдобряване	добряване
[здиплях]	сдиплях	диплях
[здобрявам]	сдобрявам	добрявам
[здругарявам]	сдругарявам	другарявам
[здружавам]	сдружавам	дружавам
[здружение]	сдружение	дружение
[здъвквам]	сдъвквам	дъвквам
[здържам се]	сдържам се	държам се

ОЗВУЧАВАНЕ НА БЕЗЗВУЧНАТА СЪГЛАСНА „Т“ ПРЕД ЗВУЧНИ СЪГЛАСНИ

Изговор:	Проверка:	Правопис:	Упражнявам се да пиша правилно думата от третата колонка.
[бери д ба]	Бере Т е!	берит т ба 	бери да
[върши д ба]	Вършей Т е!	вършит т ба 	върши да
[жени д ба]	Жене Т е (се).	жени т ба 	жени да
[коси д ба]	Косе Т е!	косит т ба 	коси да
[сва д ба]	сва Т ове	сват т ба 	сва да

ДУМИ С ГРУПА СЪГЛАСНИ – СТ, – СТН, – СТЛ

Струпването на няколко съгласни на едно и също място в думата затруднява нейния изговор.

Дума:	Изговор:	Проверка:	Упражнявам се да пиша правилно думата от третата колонка.
вес Т ник	[весник]	вес Т и	вес ник
извес Т на	[извесна]	извес Т ие	извес на
пакос Т ник	[пакосник]	пакос Т и	пакос ник
солис Т ка	[солилка]	солис Т и	салис ка
спор т ис Т ка	[спортиска]	спор т ис Т и	спор т ис ка
съучас Т ник	[съучасник]	съучас Т ие	съучас ник
ус Т но	[усно]	ус Т ен	ус но
час Т ник	[часник]	час Т ен	час ник
чес Т ност	[чесност]	чес Т ен	чес ност

Дума:	Изговор:	Проверка:	Упражнявам се да пиша правилно думата от третата колонка.
чес Т ност	[чесност]	чес Т ен	чес ност
учас Т ник	[учасник]	учас Т ие	учас ник
хорис Т ка	[хориска]	хорис Т и	хорис ка
храс Т	[храсче]	храс Т и	храс че
храс Т чета	[храсчета]	храс Т и	храс чета
чес Т на	[чесна]	чес Т ен	чес на
чес Т но	[чесно]	чес Т ен	чес но
чес Т ни	[чесни]	чес Т ен	чес ни
щандис Т	[щандис]	щандис Т и	щандис
щангис Т	[щангис]	щангис Т и	щангис
щас Т лив	[щаслив]	щас Т ие	щас лив
ярос Т на	[яросна]	ярос Т ен	ярос на

Песничка за буква „Т“

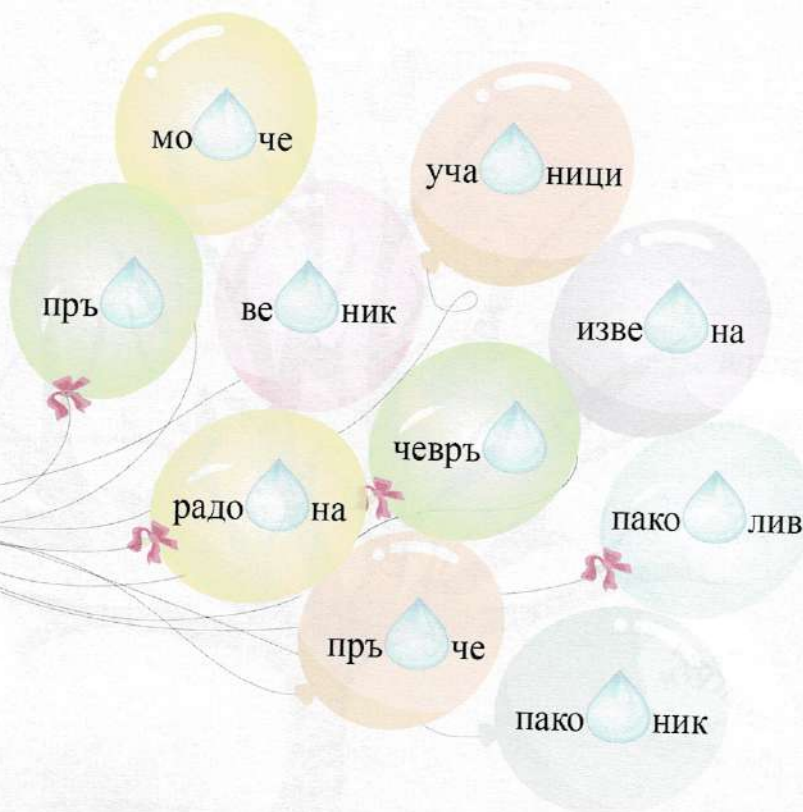
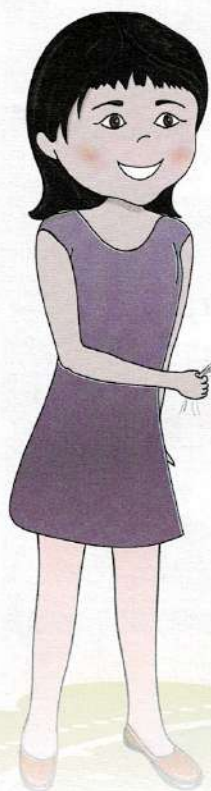
Ах, ти, „Т“ – ти, буквичке „опасна“,
при **изговор** отлиташ често
от **средата** и от **края**
на много думички със – **СТ**–!

Но тайната ти вече ми е ясна:
В сродни думи за проверка
сложи ли след тебе **гласен звук**,
при **писане** веднага пак се връщаш тук!

Евтимия Манчева

Попълни липсващите букви в балоните.

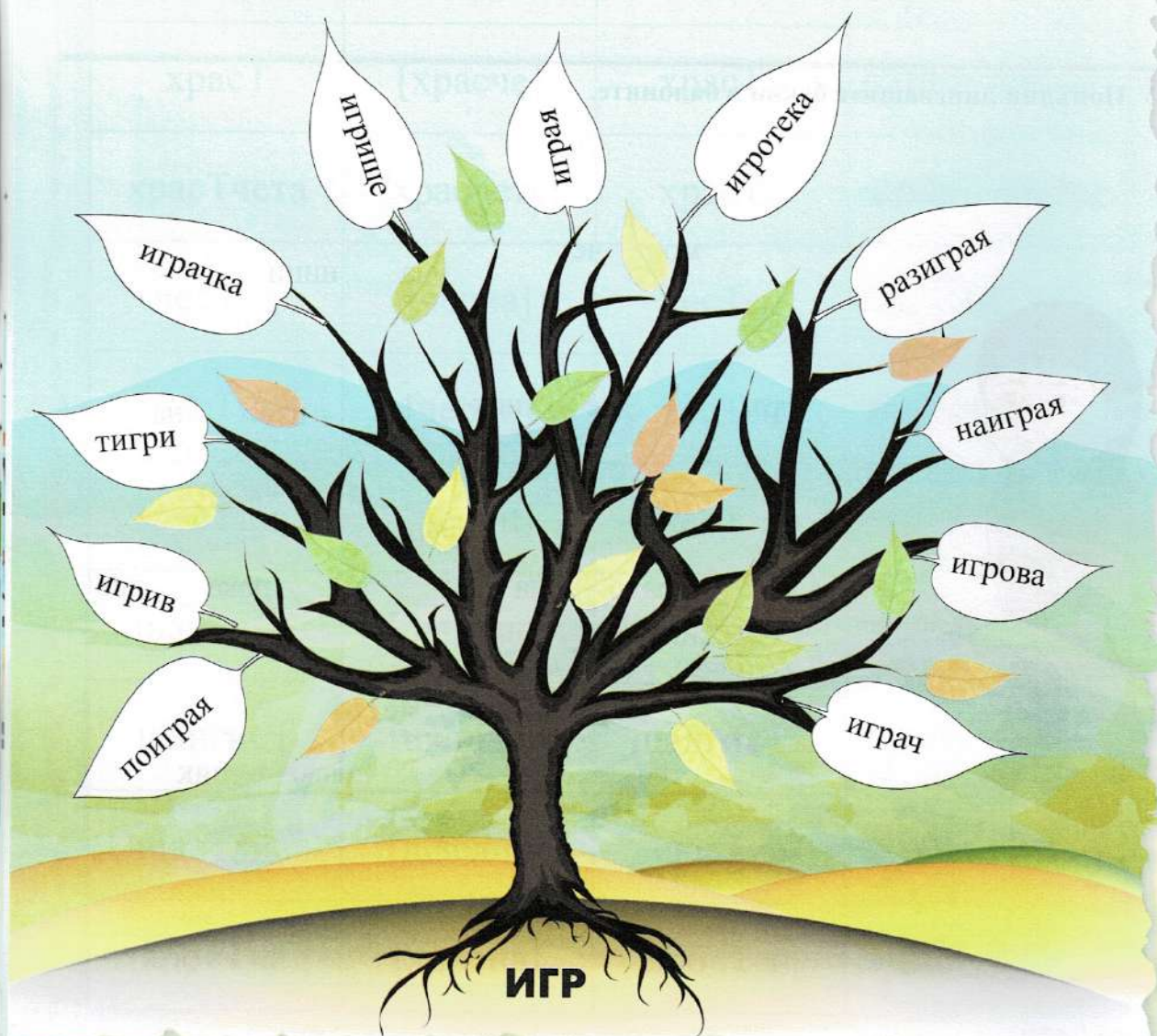
КОРЕН НА ДУМАТА. СРОДНИ ДУМИ

За да могат да растат и да имат всичко необходимо за живот на сушата, всички растения имат корен.

Думите също имат... **корен**. Той носи основното им значение. Така всички думи, образувани с един и същи корен и сходно значение, стават **сродни думи**.

- Открий и оцвети листата със сродни думи.
- Ако си работил правилно, едно от листата трябва да е останало неоцветено.

Кои листа от кое дърво са се отренили?
Оцвети ги с цвета на общия им корен.

ПРАВОПИС НА ДУМИ С ПРЕДСТАВКИТЕ БЕЗ-, РАЗ-, ИЗ-, НАД-, ПОД-, ПРЕД-

Спомни си молбата на представките. Опцети с цвят по избор тяхната нова молба.

„Думи мънички
сме ние: над и под
и пред и зад.
погледни ни,
запомни ни
и винаги с Д
пиши ни.“

Но застанем ли
пред корена на думата...

ТОГАВА... –

в представки
се превръщаме веднага.

Деца, дори при
бързопис –
не забравяйте
верния ни
правопис.

Евтимия Манчева

ПРИМЕРИ ЗА ОБРАЗУВАНЕ НА ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА С ПРЕДСТАВКИ

БЕЗ -

от съществително

без + сол	→	бе солен
без + спор	→	бе спорен
без + страх	→	бе страшен
без + съвест	→	бе съвестен
без + сън	→	бе сънен
без + форма	→	бе формен
без + цена	→	бе ценен
без + чест	→	бе честен
без + шум	→	бе шумен

РАЗ -

от глагол

раз + пиша	→	ра писан
раз + колебая	→	ра колебан
раз + плача	→	ра плакан
раз + плета	→	ра плетен
раз + сънувам	→	ра сънен
раз + топя	→	ра топен
раз + тревожа	→	ра тревожен
раз + чупя	→	ра чупен
раз + чистя	→	ра чистен

ОБРАЗУВАНЕ НА СРОДНИ ГЛАГОЛИ (ПРИМЕРИ)

Образуване	Правопис. Попълвам липсващата буква.	Упражнение в писане на думата от втората колонка.
из + <u>к</u> атеря	и катеря	и катеря изк а теря
из + <u>п</u> ея	и пея	и пея
из + <u>п</u> иша	и пиша	и пиша
из + <u>п</u> лувам	и плувам	и плувам
из + <u>п</u> ращам	и пращам	и пращам
из + <u>т</u> ичам	и тичам	и тичам
из + <u>с</u> виря	и свиря	и свиря
из + <u>с</u> качам	и скачам	и скачам
из + <u>с</u> лушам	и слушам	и слушам
из + <u>ч</u> истя	и чистя	и чистя
из + <u>ш</u> умоля	и шумоля	и шумоля

Образуване	Правопис. Попълвам липсващата буква.	Упражнение в писане на думата от втората колонка.
над + <u>пея</u>	на пея	на пея <i>напея</i>
над + <u>пиша</u>	на пиша	на пиша <i>напиша</i>
над + <u>скачам</u>	на скачам	на скачам <i>наскачам</i>
под + <u>писвам</u>	по писвам	по писвам <i>пописвам</i>
под + <u>скачам</u>	по скачам	по скачам <i>поискачам</i>
пред + <u>пазвам</u>	пре пазвам	пре пазвам <i>препазвам</i>
пред + <u>пазя</u>	пре пазя	пре пазя <i>препазя</i>
пред + <u>почитам</u>	пре почитам	пре почитам <i>препочитам</i>
раз + <u>казвам</u>	ра казвам	ра казвам <i>разказвам</i>
раз + <u>сърдя</u>	ра сърдя	ра сърдя <i>разсърдя</i>
раз + <u>ходя</u>	ра ходя	ра ходя <i>разходя</i>
раз + <u>цъфтя</u>	ра цъфтя	ра цъфтя <i>разцъфтя</i>

ПРАВОПИС НА ДУМИ С ПРЕДСТАВКИ „С-“ И „ОТ-“

Образуване	Правопис. Попълвам липсващата буква.	Упражнение в писане на думата от втората колонка.
 с + говор	 говорна	 говорна сговорна
 с + греша	 грешавам	 греша
 с + грея	 грея	 грея
 от + говоря	 говорен	 говорен
 от + далеч	 далеч	 далеч
 от + долу	 долу	 долу
 от + дръпвам	 дръпвам	 дръпвам
 от + дясно	 дясно	 дясно
 от + зад	 зад	 за
 от + пред	 пред	 пре

**ДУМИ С ПРЕДСТАВКИ „О-“ ; „У-“
(ПРИМЕРИ)**

Образуване	Правопис. Попълвам липсващата буква.	Упражнение в писане на думата.
о + багри	 багрям	
о + бодър	 бодрявам	
о + бърка	 бъркам	
о + глух	 глушавам	
о + горча	 горчавам	
о + грея	 грявам	
о + казвам	 казвам	
о + крило	 крилявам	
о + кръг	 кръглявам	
о + къпя	 къпвам	
о + мръзна	 мръзна	

Образуване	Правопис. Попълвам липсващата буква.	Упражнение в писане на думата.
o + пиша	 писвам	
o + празня	 празвам	
o + пуст	 пустявам	
o + светя	 светявам	
o + сигурност	 сигурявам	
o + стар	 старявам	
o + съмна	 съмвам	
y + бода	 бождам	
y + вия	 вия	
y + vleka	 вличам	
y + въртя	 въртам	
y + гася	 гася	
y + голям	 големявам	

Образуване	Правопис. Попълвам липсващата буква.	Упражнение в писане на думата.
у + гощавка	 гощавам	
у + грижа	 грижвам	
у + дивя (се)	 дивление	
у + държа	 държавам	
у + зная	 зная	
у + зрея	 зрявам	
у + крася	 красявам	
у + мия	 мивам	
у + мълча	 мълчавам се	
у + плаша	 плашвам се	
у + хапя	 хапвам	
у + чудя	 чудвам се	
у + шия	 шивам	

ЛИЧНИ МЕСТОИМЕННИЯ

Оцвети личните местоимения в стихотворенията. Препиши ги.

Аз и ти, и той, и тя
возим се на колела.
Ние каним ви, деца,
тук да дойдете сега,
да играем до насита
със вълшебните си возила.

Евтимия Манчева

аз, ...

Морско пътешествие

Емо днес събра децата
да им обясни играта:

– Тръгваме на дълъг път,
ширините морски ни зоват.
Аз и ти, и той, и тя –
днеска почваме игра.
Аз ще бъда капитана,
ти бинокъла вземи,
тя във дневника ще пише,
той пък морза ще следи.
Корабът потегля вече,
хайде бързо! Раз, два, три!
Че зоват ни надалече
славни, морски ширини!

Тъй започна днес играта
на децата в махалата.
Утре как ще е – не зная,
но игра ще има – зная!

Евтимия Манчева

аз, ...

ПРАВОПИС НА ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА С **-НН-** (ПРИМЕРИ)

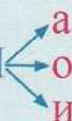

За прилагателните имена
от мъжки род, единствено число
винаги ще зная:
завършват ли на **-НЕН** накрая,
при смяна на числото и рода
те винаги се пишат с двойно **-НН-**.

Прилагателно име на -НЕН	Превръщане на прил. име от м.р ед. ч. на -НЕН 	Превръщане на прил. име от м.р ед. ч. на -НЕН 	Превръщане на прил. име от м.р ед. ч. на -НЕН
м.р. ед.ч.	ж.р. ед.ч.	ср.р. ед.ч.	мн.ч.
активен ЕН	активн А		активн И
болен		болно	
време НЕН	време А	време О	време И
грамаден	грамад А		
двустра НЕН	двустра А	двустра О	двустра И
каме НЕН	каме А		каме И

Изключение: копринен, вълнен и др.

Въпреки че тези думи в м. р. ед. ч. завършват на **-НЕН**, в останалите форми на прилагателните Е отпада и те се пишат с **НН**.

НЕН

Прилагателните имена, записани в картончетата, са от мъжки род. От коя част на магнита те ще бъдат привлечени, за да се превърнат в **женски** род, **среден** род и **множествено число**? Оцвети картончето със съответния цвят на магнита.

пролетен

бездънен

картинен

безпричинен

електронен

силен

смутен

искрен

стенен

сънен

вечерен

лунен

следобеден

Попълни прилагателните имена в таблицата:

ж.р. ед.ч.	ср.р. ед.ч.	мн.ч.

СИНОНИМИ. ПРАВОПИС

Наричаме се **СИНОНИМИ**.

Служим за избягване на повторения.

Ние имаме различно:

- оформление;
- ударение;
- произношение;
- звучение –

но винаги сме с близко смислово значение.

Евтимия Манчева

Свържи картинките с подходящите за тях синоними и напиши получените словосъчетания.

ароматна
красива
прелестна

игриво
пъргаво
палаво

вкусна
сладка
апетитна

И думите имат „синонимни гнезда“. Във всяко „синонимно гнездо“ има по една излишна дума. Зачертай я. Препиши вярно останалите синоними.

СИНОНИМНИ „ГНЕЗДА“ (ПРИМЕРИ)

Открий и допиши липсващите букви в думите.

Напиши няколко пъти вярно синонимите на съответната дума.

прекрасен

в лшебен _____

ч десен _____

в зхитителен _____

б жествен _____

подкрепям

по държам _____

по пирам _____

разтичвам се

ра търчавам се _____

ра припквам се _____

тихо

бе шумно _____

бе звучно _____

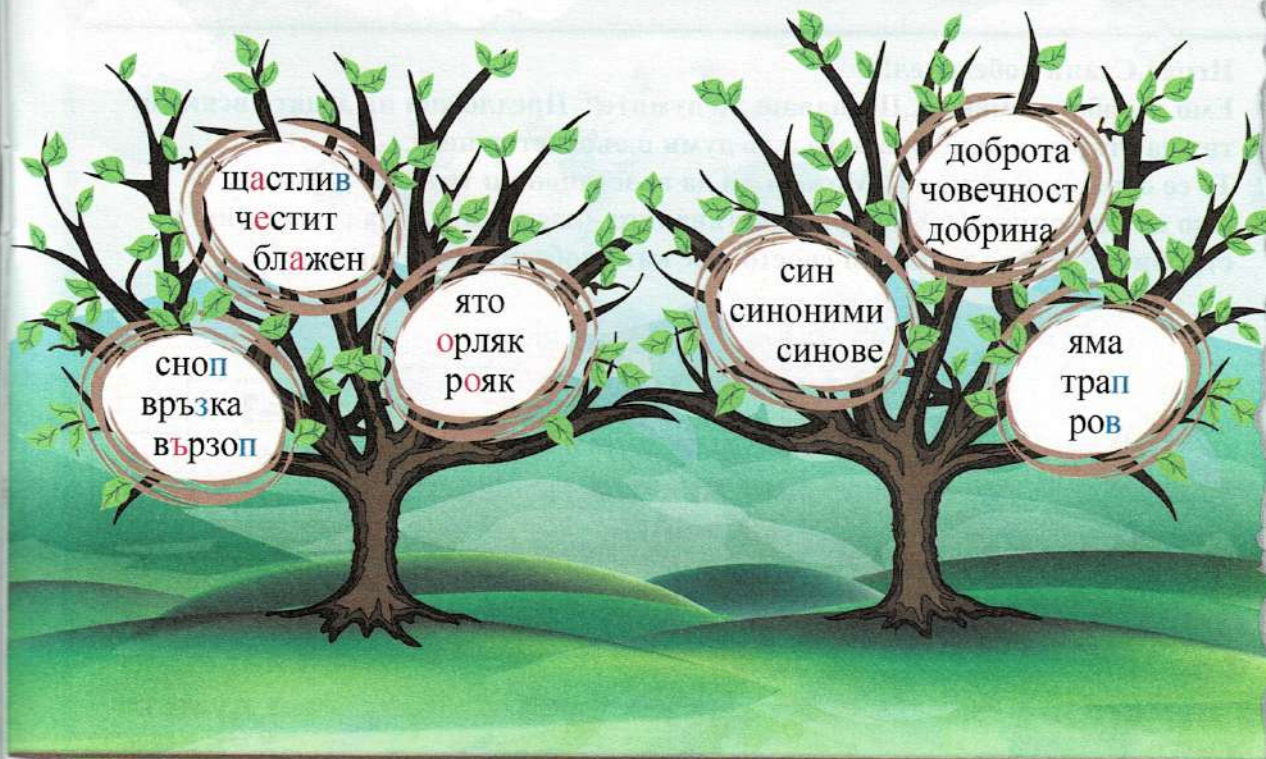
разпилян

ра хвърлян _____

ра пръснат _____

бе поряд чен _____

В едно от дърветата има гнездо, в което думите НЕ са синоними. Зачертай го с цвят по твой избор.

Разпредели думите на подходящия ред:

син (мъжка рожба), синовна, синее, синчец, син (цвят), синьо, синева

съществителни имена (Какво е това?)

прилагателни имена (Какъв? Каква? Какво? Какви?)

глагол (Какво прави?)

Разпредели в синонимни гнезда подходящи сродни думи от горното. упражнение.

Група 1 _____

Група 2 _____

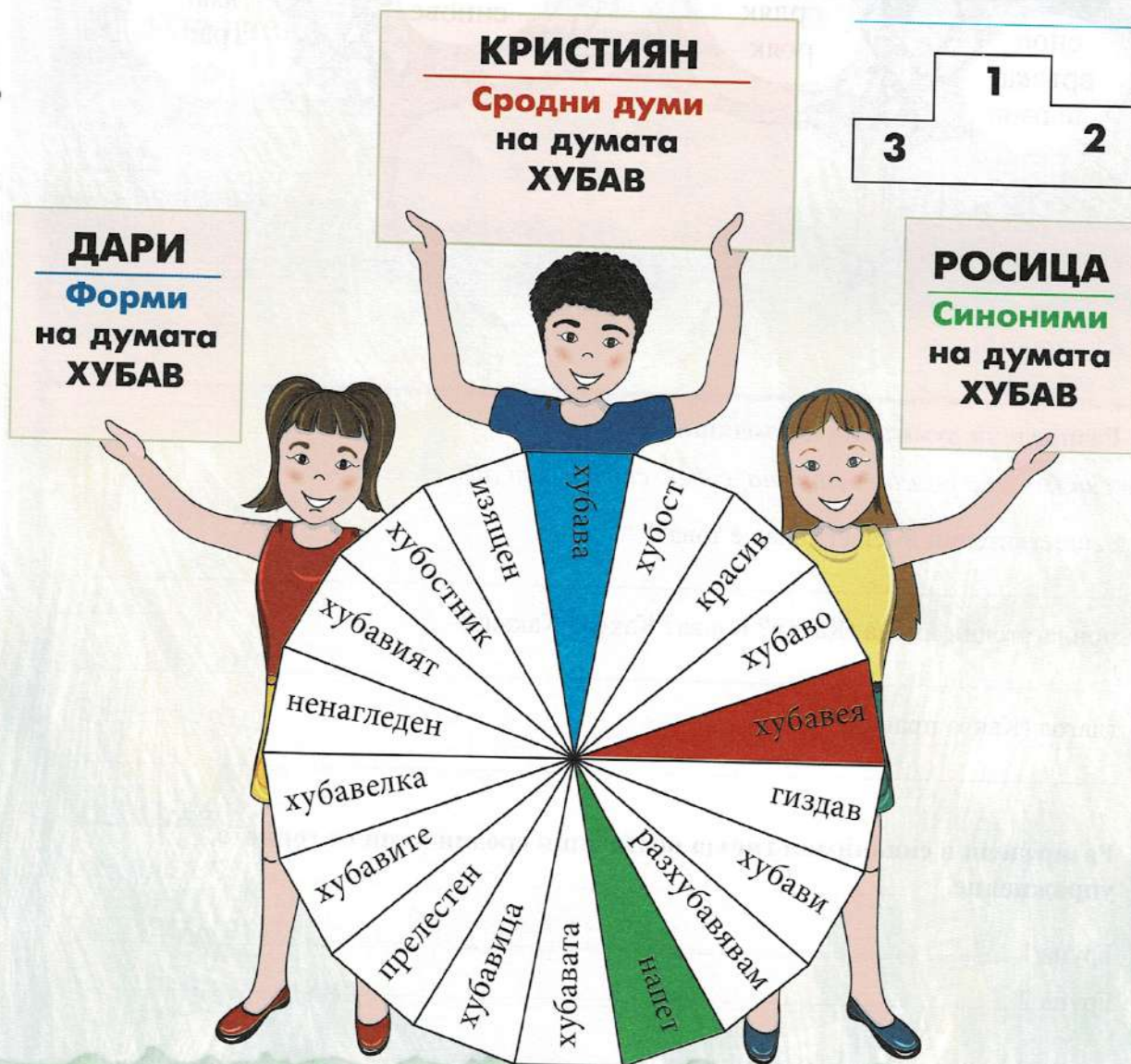
РАЗЛИЧАВАМ СРОДНИТЕ ДУМИ ОТ СИНОНИМИ И ФОРМИ НА ДУМАТА

Игра „Стани победител!“

Емо изработил макет „Познаваш ли думите“. Предложил на децата всяко от тях да открие и оцвети в него по 6 думи в съответен цвят.

Те се справили отлично. Можеш ли да възстановиш тяхната работа?

Ако се справиш отлично при оцветяването – заслужаваш да се изкачиш по стълбичката и да запишеш своето име като победител в играта.

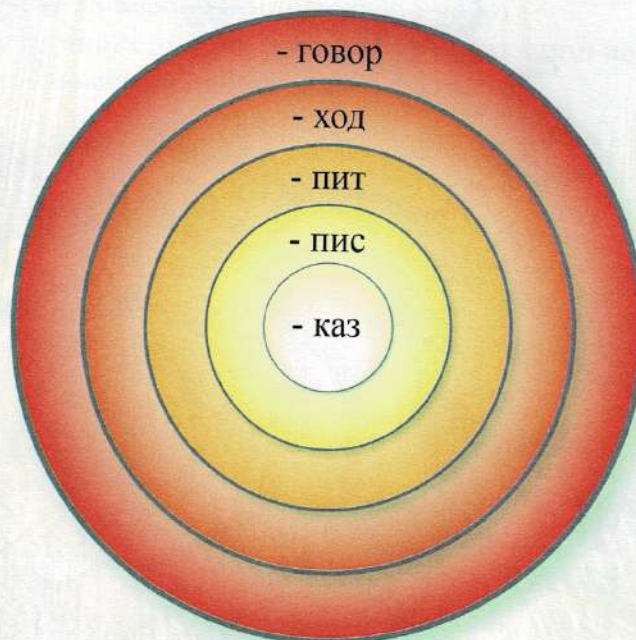
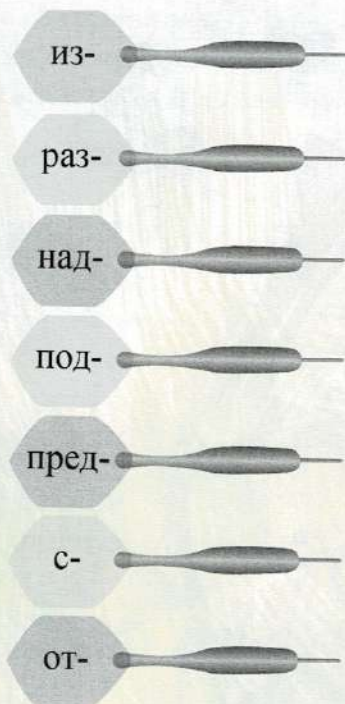
Занимателни странички

За любознателните

Занивателна страничка

Поиграй със стреличките. С помощта на представка и корен образувай и напиши колкото можеш съществителни имена.

Напиши изречение с някои от образуваните съществителни имена.

Занимателна страничка

Кое дърво как се казва?

Вятърът е разбъркал буквите от названията на иглолистните и широколистните дървета под картинките. Опитай се да ги възстановиш.

о р б

с р ъ м ч

в х о н а й

р о в я

в б р ъ а

а л о т о п

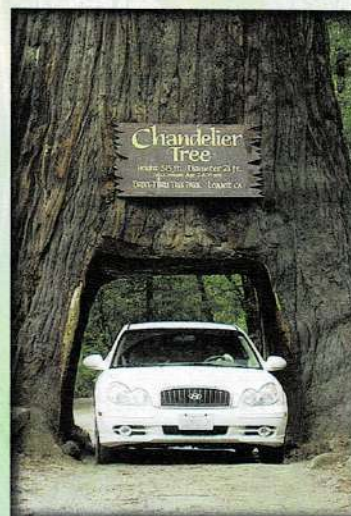
Как се нарича названието на най-високото дърво в света?

Ще узнаеш това, като получиш нова дума от първите срички на думите:

секретарка, воал, ягода

Четиво за любознателните:

Най-високите дървета са секвойите. А най-високите секвойи в света се намират в Националния парк на Калифорния. Високи са повече от 115 метра! Те са вечнозелени иглолистни дървета и се наричат **гигантски секвойи**. Техните стволоче са толкова дебели, че е възможно да се издълбае път за автомобил през тях.

Занимателна страничка

Разгадай изречението, зачертай неправилната буква за съответната дума и ще узнаеш названието на това необикновено голямо цвете.

Цветето се нарича: _____

Четиво за любознателните:

Това цвете с неземно красиви цветове е и... опасно.

Диаметърът му достига до 1 метър. То няма листа, защото е паразитно растение. Няма корени, няма и стъбло. Състои се само от един огромен цвят. Теглото на цвета достига до 15 килограма.

Има ярка окраска, която привлича много насекоми. Улавя ги в големия разтвор на средата на цвета си.

Има само коренови образувания, с които пробива лианите и се храни с растителните им сокове.

Занимателна страничка

Кое е това животно?

Оцвети картинката – отговор на гатанката:

С палави $\frac{O}{Y}$ чета
и $\frac{O}{Y}$ пашка кат комета.
Хитруша е опасна,

само да не стане бясна!

Тя е рижа хубавица

И нарича се...?

Петя Борисова

Напиши популярните имена на рижата горска хубавица.

Четиво за любознателните:

Всички са слуш^али и чели за горската хитруша. Тя е хищ^ник, подобен на въл^ка, но е по-малка от него. Живее в хралупи и в дупки на ска^лите. Жилищ^ето ѝ винаги има много изх^оди.

Тялото на горската красавица е гъвк^аво, с рижа козина, която сменя два пъти в годин^ата. Тя е като котките – ходи на пръсти и се промъква нез^абе^лязано. Има вертикални зеници – така вижда по-добре в тъмното. Може да се катери по ска^ли и наклонени дър^вета и да подремва сред клоните.

Живее на всички континенти, освен на Антарктида.

Занимателна страничка

Избери правилната буква и ще влезеш в пещерата със скъпоценности, откъдето ще си събереш скъпоценни камъни.

Четиво за любознателните:

– Сезам, отвори се!

И вратата се отворила и всички нахълтали с голи саби в пещерата.

Обезумял от уплаха, Касим се опитал да блъсне главатаря и да избяга, но разбойниците го хванали и веднага го съсекли.

След това те прибрали изнесените съкровища и дълго се питали как е открито съкровището им и кой може да е казал на крадеца вълшебните думи. И като не могли да си обяснят загадката, разбойниците оставили отвътре до входа тялото на Касим, за да всеят страх и трепет у всеки, който дръзне да проникне в пещерата. После затворили вратата, метнали се на конете си и тръгнали отново по грабеж.

Занимателна страничка

Подреди думите, които са написани в точките в таблицата.

Думата се пренася по 1 начин	Думата се пренася по 2 начина	Думата се пренася по 3 начина	Думата не се пренася

Четиво за любознателните:

Истинските тюлени, известни още като ушни тюлени и пълзящи тюлени, са над 18 вида полуводни морски бозайници. На сушата те са изключително тромави и трябва да движат често пъти огромните си тела, като се извиват почти като червей. Някои видове се движат наоколо, като подскочат, някои навреме преобръщат телата си с един или два обороти в едната или другата страна. В океана обаче тюлените плуват с прекомерна грация и бързина, като използват и четирите лоста за задвижване и управление. Някои видове могат да се гмуркат на дълбочина 1000 фута и да останат потопени за повече от час.

Тюлените произвеждат редица звуци, по-специално воя на калифорнийските морски лъвови.

Занимателна страничка

БО или ЙО

Ван__ ма__р ра__н мин__р __нко

Охлювчетата ще се спасят от бурята, ако правилно попълниш липсващите букви в черупката.

кѐнк__р

__д

ма__р

__нко

ма__неза

Ка__

танц__р

Пет__

За__

акт__р

син__

Името на един от охлювите е Охл__ Бохл__.

Четиво за любознателните:

Охлювът има черупка, която е образуване на кожата. Те я сменят, когато тя стане прекалено малка за тях. Тя се нарича мантия и е трислойна – седефен, варовиков и рогов слой.

В Япония търсят охлюви заради вкусното месо, във Франция – заради хайвера, считан за неустойимо изискан специалитет. Италия пък внася големи количества за козметичната си индустрия. Във визитната картичка на България редом с киселото мляко и маслодайната роза, с гордо вдигнати рогца заставка и нашенският градински охлюв!

Занивателна страничка

Кое птиче кое гнездо ще избере?

избухлив

виелица

разсъдлив

поток

поука

ручей, рекичка, бързей, бара

вихрушка, вихър, стихия

съвет, наставление, напътствие

умен, мъдър, разумен, благоразумен

необуздан, невъздържан, неслъдържан

Четиво за любознателните:

Повечето от гнездата на горските птици са свързани с дърветата и храстите, но при отделните видове има специфични особености в разположението и строителния материал, по които те могат да се разпознаят.

Гнездата не трябва да се премахват, защото много от по-едрите птици ги използват години наред, а за по-дребните наличието им е указание, че мястото е подходящо да построят новото си гнездо. Гнездата на птиците в гората могат да бъдат разделени условно на **гнезда на открито**, **гнезда в хралупи** и **гнезда в полухралупи**.

Гнездо във вид на кошничка на земята (*горска чучулига*) – прикрито сред туфа трева, до камък или буца, от сухи треве и мъх, със сплетени фини треве и косми; *южен славей* – рехава, масивна кошничка от сухи листа и треве, понякога ниско над земята.

Занивателна страничка

Огради вярната буква и запиши думите за проверка

гара _____
ш

бист р _____
ъ

м ре _____
у

мра ка _____
ф

компо _____
т

пла _____
ш

куф р _____
ъ

ск перник _____
ъ

к жух _____
у

Отдели и препиши трите изречения от текста.

Пътеката го отведе до малко разчистено дворче момчето разбра къде е отишъл неговият домашен любимец той беше влязъл в къщата на съседите

Занимателна страничка

Под всяка картинка е означена поредната буква от нейното название. Свържи последователно откритите от теб букви в нова дума и ще получиш името на град в България, който започва и завършва с една и съща беззвучна съгласна.

босиле ^г
к

7 _____

сладоле ^д
т

3 _____

прика ^з
с ка

6 _____

лек ^а
р
б

4 _____

3 _____

1000

3 _____

чех ^а
л
б

4 _____

стръ ^г
че
к

5 _____

Това е град _____ .

Четиво за любознателните:

_____ е красив град в централна България. Той е център на Розовата долина. Маслодайната роза, пренесена от Индия, намира само тук благоприятни условия за развитие. _____ става център на розопроизводството в България, а казанлъшкото розово масло печели златни медали на изложенията в Лондон, Париж, Филадельфия и др.

Едни от забележителностите на _____ са Музеят на розата, Историческият музей „Искра“, Долината на тракийските владетели, Львовата чешма, Палатът на физиката и др.

Занимателна страничка

В игрословицата са скрити имената на 9 реки в България. Те са записани така:

- хоризонтално: 3 от реките се вливат в Черно море;
- вертикално: 6 от реките се вливат в р. Дунав.

За да откриеш по-лесно имената на деветте реки в игрословицата – помагай си с техните имена, записани върху лодките.

Четиво за любознателните:

Дунав е втората по дължина река в Европа след р. Волга. Тя е единствената голяма река в Европа, която тече в посока от запад на изток.

Реката минава през 10 държави: Германия, Австрия, Словакия, Унгария, Хърватия, Сърбия, България, Румъния, Молдова и Украйна.

На бреговете на Дунав са разположени столиците на 4 страни: Виена /на Австрия/; Белград /на Сърбия/; Будапеща/на Унгария/ и Братислава /на Словакия/.

Занимателна страничка

Разгадай тайната в подредбата на буквите в думи.
Какво обединява получените думи?

он л е т и в т с е щ ъ с

е м и

он л е т а г а л и р п

е м и

л о г а л г

и н ч и л

я и н е м и о т с е м

Подреди думите в изречение и ще узнаеш тайната:

между, тях, е, Общото, са, че, части, на, речта